

Брюксел, 20 ноември 2025 г.
(OR. en)

15742/25

EJUSTICE 64
JURINFO 14
JUSTCIV 194
COPEN 362
JAI 1747

ПРИДРУЖИТЕЛНО ПИСМО

От: Генералния секретар на Европейската комисия, подписано от
г-жа Martine DEPREZ, директор

Дата на получаване: 20 ноември 2025 г.

До: Г-жа Thérèse BLANCHET, генерален секретар на Съвета на
Европейския съюз

№ док. Ком.: COM(2025) 802 final

Относно: СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ,
СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН
КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ
Стратегия „Цифрово правосъдие@2030“

Приложено се изпраща на делегациите документ COM(2025) 802 final.

Приложение: COM(2025) 802 final

Брюксел, 20.11.2025 г.
COM(2025) 802 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

Стратегия „Цифрово правосъдие@2030“

Стратегия „Цифрово правосъдие@2030“

Конкурентоспособността на ЕС ще зависи все повече от цифровизацията на всички сектори, което ще стимулира инвестициите¹. Цифровизацията и внедряването на изкуствен интелект (ИИ) ще бъдат от съществено значение за способността на публичните органи да предоставят висококачествени обществени услуги, по-специално и в областта на правосъдието. Цифровото десетилетие на Европа е в ход с амбицията до 2030 г. всички ключови обществени услуги в ЕС да бъдат достъпни онлайн. Крайната цел ще бъде да се повиши ефективността на обществените услуги чрез превръщането им в цифрови по подразбиране, като се стимулира производителността².

По-вероятно е предприятията да инвестират в държави, в които правосъдните системи са ефективни, където достъпът до правосъдие е гарантиран, качеството на правосъдието е високо и прозрачността е гарантирана. Ефективното правораздаване води също така, до по-ниски разходи за съдебни спорове за физическите лица и предприятията. Вместо това тези ресурси могат да се използват за инвестиции и други по-продуктивни цели. Това е още по-очевидно в трансгранични случаи, при които цифровите инструменти могат значително да намалят административната тежест, да сведат до минимум закъсненията и да премахнат езиковите бариери с основани на ИИ приложения, като например преобразуване и транскрипция на говор в текст, машинен превод, което води до икономии на разходи.

Очаква се също така цифровизираните правосъдни системи да бъдат по-устойчиви по време на криза. Това беше илюстрирано по време на пандемията от Covid-19. Качеството на правосъдието също може да се повиши, тъй като специалистите в областта на правосъдието могат да се съсредоточат в по-голяма степен върху основната си задача да осигуряват правосъдие. Цифровизацията на правосъдните системи има потенциала да осигури по-бърз и по-опростен достъп до правосъдие, като го приближи до хората³. Например цифровите инструменти могат да осигурят бърз достъп до съдилищата чрез видеоконферентна връзка, независимо от разстоянието от съдебната зала. Наличието на онлайн достъп до преписките по делата също увеличава прозрачността, тъй като физическите лица, предприятията и законните представители могат по-лесно да проследяват съдебните производства⁴.

Приемането на Регламента относно цифровизацията⁵ през 2023 г. отбелязва важен момент в това отношение. В 24 трансгранични гражданскоправни, търговскоправни и наказателноправни съдебни производства регламентът предвижда използването на цифрова комуникация. Регламентът относно цифровизацията също така предоставя правна рамка на ЕС за използването на видеоконферентна връзка за провеждане на дистанционни изслушвания по гражданскоправни и някои наказателноправни въпроси.

¹ Доклад на Марио Драги — „Бъдещето на европейската конкурентоспособност — част Б: Задълбочен анализ и препоръки“, стр. 67.

² COM(2021)118 final — Цифров компас до 2030 г.: Европейският път за цифровото десетилетие, стр. 10.

³ Стратегия на Съвета за електронно правосъдие за периода 2024—2028 г. (C/2025/437), т. 4.

⁴ Подкрепени от констатациите в доклада „Цифровизиране на правосъдието: МПподход, основан на основните права“ на Агенцията на Европейския съюз за основните права.

⁵ Регламент (ЕС) 2023/2844 относно цифровизацията на съдебното сътрудничество и на достъпа до правосъдие по трансгранични гражданскоправни, търговскоправни и наказателноправни въпроси и за изменение на определени актове в областта на съдебното сътрудничество.

Между 2026 г. и 2029 г. Комисията трябва да приеме поредица от актове за изпълнение, за да помогне на държавите членки да адаптират своите национални информационни системи и да осигурят оперативна съвместимост, както се изисква от Регламента относно цифровизацията. От 2028 г. ще започне да функционира европейска точка за електронен достъп, където потребителите могат да подават определени искове и да изискват сертификати и удостоверения⁶. До началото на 2031 г. следва да започне да функционира децентрализирана информационна система за всички процедури, попадащи в обхвата на регламента. Необходими са координирани и постоянни усилия от страна на Комисията и държавите членки за своевременното прилагане на Регламента относно цифровизацията, както и на другите децентрализирани информационни системи, създадени наскоро по силата на пет други правни акта в областта на правосъдието⁷.

Цифровизацията може също така да допринесе за борбата с престъпността в ЕС. Прокуратурите на равнището на ЕС и на национално равнище могат да използват цифрови инструменти, за да ускорят значително комуникацията и да си сътрудничат по-ефикасно в борбата с трансграничната престъпност. Агенциите и органите на ЕС в областта на правосъдието и вътрешните работи⁸, които отговарят за разследването и наказателното преследване на престъпления или за подпомагането на националните прокуратури, също могат да се възползват от цифровизацията, като използват инструменти за по-бърз обмен на информация и инструменти в подкрепа на националните компетентни органи.

Въпреки ползите на повишената ефективност вследствие на цифровизацията, потенциалните рискове също трябва да бъдат смекчени. Използването на цифрови инструменти в областта на правосъдието трябва да зачита изцяло принципите на върховенството на закона и основните права, залегнали в Хартата на основните права на ЕС и съответното вторично законодателство на ЕС⁹. Освен това Актът за изкуствения интелект¹⁰ предвижда, че могат да се използват само системи с ИИ, които не вредят на основните права. Същевременно, като се има предвид колко е важно да се гарантира, че всички лица¹¹, пребиваващи в ЕС, имат ефективен равен достъп до правосъдие, нецифровите канали за достъп до правосъдие следва да останат достъпни.

По-цифровизираните правосъдни системи също могат да бъдат уязвими по отношение на нарушения на сигурността на личните данни и кибератаки. Въпреки че системите на

⁶ Като например удостоверения за бракове и регистрирани партньорства или удостоверения за мерки за осигуряване на защита по граждански дела.

⁷ [Регламент \(ЕС\) 2020/1784](#) относно връчване в държавите членки на съдебни и извънсъдебни документи по граждански или търговски дела („връчване на документи“) (преработен текст), [Регламент \(ЕС\) 2020/1783](#) относно сътрудничеството между съдилища на държавите членки при събирането на доказателства по граждански или търговски дела („събиране на доказателства“) (преработен текст), [Регламент \(ЕС\) 2023/1543](#) относно европейските заповеди за предоставяне и европейските заповеди за запазване на електронни доказателства в рамките на наказателните производства и за изпълнението на наказания лишаване от свобода вследствие на наказателни производства, [Регламент \(ЕС\) 2024/3011](#) относно трансфера на производства по наказателни дела и [Регламент \(ЕС\) 2023/2131](#) по отношение на цифровия обмен на информация по дела за тероризъм.

⁸ Европол, Агенцията на Европейския съюз за сътрудничество в областта на наказателното правосъдие (Евроюст) и Европейската прокуратура.

⁹ Като например [Директива 2012/13/ЕС](#) относно правото на информация в наказателното производство.

¹⁰ [Регламент \(ЕС\) 2024/1689](#) за установяване на хармонизирани правила относно изкуствения интелект (Акт за изкуствения интелект).

¹¹ Това включва лица с ограничена цифрова грамотност, лица с увреждания, които изпитват затруднения при навигирането в цифровите инструменти и среди без помощ, и лица, които, например поради икономически лишения, нямат достъп до подходяща цифрова инфраструктура.

хартиен носител имат други уязвимости, като например ограничено споделяне, трудности при актуализирането, трябва да се обърне специално внимание на неприкосновеността на личния живот и сигурността на данните. Общият регламент относно защитата на данните (ОРЗД)¹² и Директивата относно правоприлагането в областта на защитата на данните¹³ са основни законодателни актове на ЕС, които имат за цел да защитят хората от тези рискове чрез мерки за управление на риска и докладване на инциденти. С Акта на ЕС за киберсигурността¹⁴ също така се повишава нивото на киберсигурност на продуктите на информационните и комуникационните технологии в ЕС, включително за продуктите, използвани в сектора на правосъдието.

Финансирането на цифровия преход на националните правосъдни системи може да предполага значителни първоначални инвестиции, но свързаните с него разходи ще бъдат погасени с течение на времето, тъй като повишаването на ефективността ще доведе до икономии. Въпреки че средствата на ЕС не могат да покрият всички първоначални разходи, те могат да предоставят целенасочена подкрепа за адаптирани инвестиции по настоящата многогодишна финансова рамка (МФР) и за инвестиции и реформи в съответствие с националните и регионалните планове за партньорство, когато започва следващата МФР¹⁵. Освен това те могат да създадат и ефект на ливъридж върху националните бюджети¹⁶.

Укрепването на цифровите умения на специалистите в областта на правосъдието ще бъде от съществено значение, за да се извлекат ползи от цифровизацията и авангардните технологии. Те са двигател на конкурентоспособността на ЕС¹⁷. Ето защо стратегията „Цифрово правосъдие@2030“ беше приета заедно с новата Европейска стратегия за съдебно обучение¹⁸ (2025—2030 г.), която е съсредоточена върху цифровизацията, създавайки необходимата благоприятна среда за превръщането ѝ в реалност.

Конкурентоспособността е в центъра на мандата на настоящата Комисия¹⁹. ЕС трябва да действа по-бързо и по-решително, за да гарантира конкурентоспособност, просперитет и справедливост²⁰. Тази позиция се подкрепя от Съвета, който призовава за решителни

¹² [Регламент \(ЕС\) 2016/679](#) относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни (Общ регламент относно защитата на данните).

¹³ [Директива \(ЕС\) 2016/680](#) относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни от компетентните органи за целите на предотвратяването, разследването, разкриването или наказателното преследване на престъпления или изпълнението на наказания и относно свободното движение на такива данни).

¹⁴ [Регламент \(ЕС\) 2019/881](#) относно ENISA (Агенцията на Европейския съюз за киберсигурност) и сертифицирането на киберсигурността на информационните и комуникационните технологии („Акт за киберсигурността“).

¹⁵ [COM \(2025\)570](#) — Съобщение на Комисията относно динамичен бюджет на ЕС за приоритетите на бъдещето — Многогодишна финансова рамка за периода 2028—2034 г., стр. 3 и [COM \(2025\)565](#) — Предложение за регламент за създаване за периода 2028—2034 г. на Европейски фонд за икономическо, социално и териториално сближаване, за селското стопанство и селските райони, за рибарството и морското дело и за просперитета и сигурността, съображение 20 и член 3, параграф 1, буква д), подточка ii).

¹⁶ [COM \(2025\) 570 final](#) — [SWD \(2025\) 570 final/2](#) — Работен документ на службите на Комисията, придружаващ Съобщението относно динамичен бюджет на ЕС за приоритетите на бъдещето — Многогодишна финансова рамка за периода 2028—2034 г., стр. 39.

¹⁷ Доклад на Марио Драги „Бъдещето на европейската конкурентоспособност — Задълбочен анализ и препоръки“, стр. 67.

¹⁸ COM (2025)801 — Европейска стратегия за съдебно обучение за периода 2025—2030 г. — създаване на благоприятна среда за стратегията „Цифрово правосъдие@2030“.

¹⁹ [COM \(2025\) 30 final](#) — Компас за конкурентоспособността на ЕС, стр. 2.

²⁰ [Изборът на Европа](#) — Политически насоки за следващата Европейска комисия (2024—2029 г.), стр. 6.

действия за повишаване на конкурентоспособността²¹. Стратегията „Цифрово правосъдие@2030“ се основава на тези цели на политиката и превръща в конкретни действия приоритетите, определени от Съвета в неговата стратегия за електронното правосъдие за периода 2024—2028 г.²² и заключенията на Съвета относно използването на ИИ в правосъдието²³.

Стратегията „Цифрово правосъдие@2030“ се основава на обсъжданията с държавите членки и основните заинтересовани страни в рамките на форумите на високо равнище относно „Правосъдие за растеж“ и бъдещето на наказателното правосъдие на ЕС, като подчертава инициативите за цифровизация, които получиха широка подкрепа²⁴ и които имат за цел до 2030 г. да увеличат навлизането на цифровите технологии, включително ИИ, в правосъдните системи.

1. Картографиране на напредъка на цифровизацията на правосъдието на национално равнище и обмен на най-добри практики

Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2025 г.²⁵ показва, че държавите членки напредват неравномерно в цифровизацията на своите национални правосъдни системи. Причините за тези различия се различават в отделните държави членки, но включват наличие на човешки и финансови ресурси, както и различаващи се политически приоритети.

Въпреки че Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието предоставя някои данни за равнището на цифровизация на националните правосъдни системи в държавите членки, няма преглед на националните инициативи или инструменти. Държавите членки се нуждаят от едни и същи или сходни ИТ инструменти и стандарти за данни, за да цифровизират практиките, които са общи за всички национални правосъдни системи. Държавите членки, които проявяват интерес към използването на ефективни решения в други държави членки, могат да срещнат трудности при достъпа до информацията.

За да се справи с този проблем, Комисията, заедно със Съвета, започна да набелязва съответните национални инициативи и инструменти. Данните предоставят първоначален преглед на цифровизацията в правосъдните системи в ЕС. На тази основа ще бъде разработен по-постоянен механизъм — „постоянно хранилище“ за събиране на информация и обмен на най-добри практики. Хранилището ще бъде достъпно на портала за електронно правосъдие²⁶. Използването на структурата и оформлението на портала ще позволи на държавите членки лесно да правят актуализации, когато е необходимо, докато запознаването с портала има за цел да сведе до минимум административната тежест.

Целта е държавите членки да набележат добри решения, които биха могли да доведат до по-широкото им прилагане и да насърчат трансграничната оперативна съвместимост. Комисията, в сътрудничество със Съвета, ще организира обмен на най-добри практики

²¹ [Европейски съвет \(838/24\)](#), Декларация от Будапеща относно новия пакт за европейската конкурентоспособност, стр. 1.

²² Стратегия на Съвета за електронно правосъдие за периода 2024—2028 г. ([C/2025/437](#)).

²³ Заключения на Съвета от декември 2024 г. относно използването на изкуствен интелект в областта на правосъдието ([16593/24](#)), т. 25.

²⁴ Тези [два форума на високо равнище](#) събраха държавите членки, Европейския парламент, представители на академичните среди, практикуващи специалисти и гражданското общество на четири пленарни заседания, проведени в периода март — ноември 2025 г.

²⁵ Информационно табло на ЕС в областта на правосъдието за 2025 г., [COM\(2025\) 375 final](#), раздел 2.2.3. Цифровизация.

²⁶ [Електронно правосъдие: Цифрово съдопроизводство в Естония](#).

между държавите членки. Съществуват много примери за добри цифрови практики в ЕС, които подобряват качеството на правосъдието и осигуряват по-добър достъп и по-голяма прозрачност за лицата, които са субекти на правосъдните системи и работят в тях. Например в Естония всички обществени услуги са достъпни онлайн. Тяхната правосъдна система разполага с множество цифрови инструменти, но в основата на системата е електронното досие. Това електронно досие предоставя данни на информационните системи на съдилищата и е оперативно съвместимо с информационните системи в областта на правоприлагането. Цялата комуникация между страните по граждански дела може да се обработва по електронен път, включително създаването и изпращането на призовки, протоколите от заседанията и решенията, а всички страни могат да проследят производството по електронен път. Естония е изчислила, че използването на тези цифрови инструменти е намалило средната продължителност на гражданските съдебни производства от 156 дни на 99 дни²⁷.

Събраните данни също така ще послужат за основа на предложения ИТ инструментариум (вж. действие 3) и ще помогнат при определянето на ключови етапи и цели за инвестиции и реформи за евентуални мерки за финансиране в рамките на предложената следваща МФР²⁸.

Действие 1: До края на 2026 г. Комисията ще създаде постоянно хранилище за цифрови инструменти, по-специално ИИ, използвани в правосъдието в целия ЕС, което ще бъде достъпно на европейския портал за електронно правосъдие.

Действие 2: Комисията ще улесни обмена на най-добри практики между държавите членки относно цифровите инструменти, по-специално ИИ, използвани в правосъдието.

2. ИТ инструментариум в областта на правосъдието

Работата по картографиране на цифровите инструменти, които понастоящем са достъпни в държавите членки, показва, че държавите членки имат еднакви или сходни нужди и искат да разработят подобни решения. Няколко държави членки вече са внедрили успешно инструменти с ИИ и тези решения биха могли да бъдат от полза за други. Например усъвършенствани инструменти за разпознаване на реч с ИИ се използват за преобразуване на речта в текст и за транскрипция на изслушванията в няколко държави членки, което води до ясни икономии на време. Други държави членки използват автоматизирани анотации и описание на съдържанието на присъдите и другите съдебни решения, докато някои държави членки започнаха да използват големи езикови модели за анализ на съдебни решения и изготвяне на правни документи. За повечето държави членки обаче използването на инструменти с ИИ е само на етап планиране. Във връзка с това Съветът прикани Комисията да подкрепи държавите членки при събирането и споделянето на информация относно използването на инструменти с ИИ в националните правосъдни системи с цел създаване и експлоатация на общ „инструментариум за ИИ в областта на правосъдието“²⁹.

Въпреки че пълното хармонизиране в целия ЕС на решенията в областта на цифровото правосъдие в националните системи може да попречи на стабилните иновации, настоящото равнище на разпокъсаност и липса на стандартизация е слабост по

²⁷ [Информационна справка е-Естония: Електронно правосъдие](#).

²⁸ [COM\(2025\) 565 final](#) — Предложение за Регламент за създаване на Европейски фонд за икономическо, социално и териториално сближаване, за селското стопанство и селските райони, за морското дело и рибарството и за просперитета и сигурността за периода 2028—2034 г.

²⁹ Заключение на Съвета от декември 2024 г. относно използването на изкуствен интелект в областта на правосъдието ([16593/24](#)), т. 25.

отношение на разходите и ефективността. Например не е необходимо или ефикасно държавите членки да въведат 27 различни софтуерни системи за извършване на правни проучвания в съдилищата.

Целта на инструментариума е да се постигнат икономии и да се намалят пречките пред прилагането, като на държавите членки се предостави набор от ИТ инструменти. Инструментариумът е естествено продължение на картографирането, като целта е не само да се споделят ИТ решения, но и да се помогне на държавите членки да цифровизират своите правосъдни системи на практика. Като използват инструменти, които вече са разработени и изпитани от други държави, държавите членки могат да избегнат започването отначало на създаването на нов инструмент, което спестява както време, така и средства. Прилагането на успешни инструменти в няколко държави членки би могло да спомогне за повторното използване на общите стандарти и за оперативната съвместимост.

Комисията ще създаде този инструментариум, за да помогне на държавите членки да ускорят равнището си на цифровизация и да генерират икономии на разходи. Инструментариумът ще включва инструменти с ИИ, както и всякакви други подходящи ИТ инструменти, които да се използват в правосъдните системи. Той ще бъде достъпен на портала „Оперативно съвместима Европа“³⁰, създаден с Акта за оперативно съвместима Европа³¹, за да се улесни споделянето на инструменти, стандарти за данни и насоки. Всяка държава членка ще трябва да реши кои инструменти би желала да сподели и до каква степен.

Действие 3: Комисията ще създаде ИТ инструментариума до края на 2026 г. и ще насърчава използването му.

3. ИИ в правосъдните системи

Ефективното използване на ИИ в правосъдните системи е част от целта за поставяне на ЕС в челните редици на революцията в областта на ИИ, както е посочено в Плана за действие „Континент на ИИ“³². Стратегията за прилагане на ИИ³³ е насочена към оползотворяване на преобразуващия потенциал на ИИ, ускоряване на навлизането на ИИ във всички сектори с цел подобряване на конкурентоспособността и икономическия растеж, както и намаляване на административната тежест. За целите на насърчаването и ускоряването на използването на ИИ в правосъдието стратегията за прилагане на ИИ се основава на конкретни действия в тази стратегия „Цифрово правосъдие@2030“.

ИИ има огромен потенциал в областта на правосъдието и би могъл да доведе до значително повишаване на ефективността. Например в Германия асистентът с ИИ OLGA помага на съдиите да разглеждат жалби в масови производства³⁴ след делото

³⁰ [Портал „Оперативно съвместима Европа“](#).

³¹ Регламент (ЕС) 2024/903 за определяне на мерки за високо ниво на оперативна съвместимост на публичния сектор в целия Съюз (Акт за оперативно съвместима Европа).

³² [COM\(2025\) 165 final](#) — План за действие „Континент на ИИ“, стр. 1.

³³ [COM\(2025\)723 final](#) — „Стратегия за използването на ИИ“, стр. 1 и 12.

³⁴ Под „масови производства“ се разбират множество съдебни искове, предявени от отделни ищци във връзка с една и съща или сходна практика. ИТ инструментите могат да бъдат от значение и при други съдебни действия, разглеждащи масови вреди, като например представителни искове съгласно [Директива \(ЕС\) 2020/1828 относно представителните искове](#).

„Дизелгейт“³⁵. OLGA анализира съдебни решения на първа инстанция и извлича параметри, като например тип превозно средство и двигател, стандарт на отработените газове и причини за изтегляне от пазара. Въз основа на тези параметри инструментът автоматично обединява сходни дела и попълва отделни образци, разработени от съдиите. Използването на OLGA даде възможност за интелигентно планиране на делата, например със същите представители на ищеца, което позволи на съда да провежда много ефективни заседания³⁶. Този инструмент също така облекчи съдиите при извършването на високо повторителни задачи, което им позволи вместо това да се съсредоточат върху основната си работа. Най-важното е обаче, че системата не се намесва в процеса на вземане на решения, тъй като съдиите винаги вземат решения по всяко дело след проверка на фактите. Министерството на правосъдието и миграцията на Баден-Вюртемберг съобщава³⁷, че използването на OLGA е улеснило разглеждането на делата и значително е намалило времето за обработването им. Всъщност без OLGA разглеждането на делата с настоящия персонал би отнело много години. Така съдията, отговарящ за проекта OLGA във Висшия областен съд на Щутгарт, стигна до заключението: *„ръчното обработване на масови производства вече е нещо от миналото“*³⁸.

Използването на ИИ в правосъдните системи обаче е свързано и с рискове за основните права и тези рискове трябва да бъдат смекчени. Инструментите с ИИ следва само да подпомагат и никога да не заместват съдиите в процеса на вземане на решения³⁹. В Акта на ЕС за изкуствения интелект⁴⁰ някои приложения на ИИ се категоризират като високорискови. По принцип системите с ИИ, предназначени да бъдат използвани от съдебни органи, за да ги подпомагат при проучването и тълкуването на фактите и правото и при прилагането на закона към конкретен набор от факти, се считат за високорискови. Поради това се прилагат строги изисквания. Системите с ИИ, предназначени за административни дейности, които не засягат действителното вземане на решения в отделни случаи, като например псевдонимизация на съдебни решения, документи или данни, не се считат за високорискови. Въпреки това те подлежат на изисквания за прозрачност.

За да подкрепи безопасното прилагане на ИИ в правосъдните системи, Съветът прикани Комисията да проучи потенциала на ИИ в областта на правосъдието и да подпомогне държавите членки при прилагането на Акта за изкуствения интелект⁴¹. Комисията се ангажира да съдейства на държавите членки в процеса на внедряване на ИИ. Първата стъпка беше приемането през февруари 2025 г. на насоки относно забранените практики в областта на ИИ⁴². Следващата стъпка ще бъде финализиране на общите насоки относно високорисковите системи с ИИ съгласно Акта за изкуствения интелект, планирани за

³⁵ „Дизелгейт“ е името на скандал, разкрит през 2015 г. във връзка с автомобили, които са били продадени със специален софтуер в дизеловите двигатели, който е можел да открива кога автомобилът е изпитван и да променя експлоатационните показатели, за да се подобрят резултатите. Това доведе до хиляди съдебни производства и жалби.

³⁶ Spoenle, J. [OLGA – der KI-Assistent für Dieselverfahren](#).

³⁷ Landtag von Baden-Württemberg [Drucksache 17/5658](#), стр. 4.

³⁸ Landtag von Baden-Württemberg [Drucksache 17/5658](#), стр. 4.

³⁹ Съображение 61 от [Акта за изкуствения интелект](#).

⁴⁰ [Регламент \(ЕС\) 2024/1689](#) за установяване на хармонизирани правила относно изкуствения интелект (Акт за изкуствения интелект).

⁴¹ Заключение на Съвета от декември 2024 г. относно използването на изкуствен интелект в областта на правосъдието ([16593/24](#)), точка 21.

⁴² [C\(2025\)5052 final](#) — Насоки на Комисията относно забранените практики в сферата на изкуствения интелект, установени в Регламент (ЕС) 2024/1689 (Акта за ИИ).

публикуване през февруари 2026 г. Използването на високорискови инструменти с ИИ в правосъдните системи е от решаващо значение и ще спомогне за оформянето на тези насоки. Стратегията „Цифрово правосъдие@2030“ предлага също така да се провери дали държавите членки се нуждаят от допълнителна подкрепа, за да използват ефективно инструментите с ИИ в правосъдните системи, и дали е оправдан координиран подход на равнището на ЕС.

Държавите членки проявяват интерес към използването на системи с ИИ в правосъдието, за да подобрят ефективността и да намалят броя на забавените дела⁴³. Няколко мерки в подкрепа на използването на ИИ в правосъдните системи са очертани в стратегията „Цифрово правосъдие@2030“. ИТ инструментариумът е предназначен да улесни и ускори внедряването на инструменти с ИИ (действие 3). Финансиране от ЕС е налично за проекти, свързани с използването на ИИ в правосъдните системи (действия 11 и 12), а внедряването на ИИ ще бъде наблюдавано чрез картографиране на ИТ инструменти (действие 1). Комисията планира да продължи да подкрепя националните органи, като провежда обсъждания с тях и им помага при вземането на решения дали и с каква цел следва да използват инструменти с ИИ, както и как да направят това по начин, който повишава ефективността, както е планирано — евентуално със специални насоки⁴⁴.

На равнището на ЕС агенциите и органите в областта на правосъдието и вътрешните работи обмислят използването на ИИ в оперативната си работа и могат да изпробват нови инструменти с ИИ. Комисията ще наблюдава развитието на тези тенденции.

Действие 4: Комисията ще разработи подробно използването на високорискови системи с ИИ в правосъдието, по-специално като определи съответните насоки съгласно Акта за изкуствения интелект до февруари 2026 г. с участието на правосъдната общност.

Действие 5: Комисията ще определи заедно с държавите членки и други съответни заинтересовани страни области, в които ЕС може да им помогне при внедряването на ИИ в правосъдието, евентуално със специални насоки за това дали, за каква цел и как биха могли да използват инструменти с ИИ.

4. Европейско пространство на правни данни

Физическите лица и специалистите в много области разполагат с богата информация на една ръка разстояние. Това не се отнася за правните документи и данни, които често не са достъпни онлайн, което означава, че в тази област съществува по-малка достъпност и прозрачност. Понастоящем онлайн правните данни могат да бъдат достъпни по различни начини, със съдействието и подкрепата на ЕС. Европейското пространство на правни данни има за цел да обедини всички тези данни на едно място:

- EUR-Lex за достъп до действащото законодателство на ЕС на 24 езика, съдебната практика на ЕС, националните мерки за транспониране, както и до някои национални съдебни практики с функции за търсене и анализ.
- N-Lex за достъп до базите данни по националното право на държавите членки.

⁴³ От обсъжданията на експертната среща по време на полското председателство на Съвета на Европейския съюз във Варшава „Нови предизвикателства пред развитието на ИИ и електронната комуникация в областта на правосъдието“ (19—20 май 2025 г.).

⁴⁴ Заключение на Европейската комисия и полското председателство в официалния протокол от експертната среща по време на полското председателство на Съвета на Европейския съюз във Варшава — Нови предизвикателства пред развитието на ИИ и електронната комуникация в областта на правосъдието (19—20 май 2025 г.), стр. 39.

- Порталът за електронно правосъдие за информация относно правосъдните системи и достъпа до правосъдие в ЕС, както и за достъп до съдебната практика на ЕС и националната съдебна практика.
- Няколко държави членки управляват свои собствени платформи.

Има много ползи от лесния достъп до актуално приложимо законодателство и съдебна практика не само на равнището на ЕС, но и във всички държави членки. Представете си полски съдия, който трябва да прилага италианското право, когато взема решение по спор между полско и италианско дружество. Договорът между двете дружества включва клауза за избор на право (приложимо право), в която се уточнява, че се прилага италианското право⁴⁵. Тъй като полското предприятие е завело делото пред полски съд⁴⁶, полският съдия ще се произнесе по спора въз основа на италианското право и ще има нужда от достъп до цялото свързано италианско законодателство и съдебна практика. Ако те не са достъпни онлайн, за юристите, работещи по трансгранични дела, е още по-трудно да намерят, разберат, тълкуват и прилагат чуждо право към текущо дело⁴⁷. Това може да доведе до значителни забавяния, с отрицателно въздействие върху постигането на справедливост и застрашаване на икономическия растеж и конкурентоспособността. За работещите в областта на правосъдието е достатъчно трудно да прилагат чуждестранни закони, по които не са били обучени, без да се налага да се затрудняват да намерят необходимите документи.

Освен че помага на работещите в областта на правосъдието по трансгранични дела, по-голямата прозрачност спомага и за повишаване на общественото доверие и доверието в правосъдната система. Достъпът до информация относно правото, съдебната практика и съдебното тълкуване на правните разпоредби е важен за упражняването на правото на достъп до правосъдие⁴⁸.

Ето защо въз основа на европейската стратегия за данните от 2020 г.⁴⁹ беше създадено европейско пространство на правни данни, за да се използва стойността на данните, с цел да се генерират по-широки ползи за икономиката и обществото на ЕС. Целта е да се предоставят леснодостъпни, позволяващи търсене и повторна употреба данни за законодателството и съдебната практика в целия ЕС. Европейското пространство на правни данни не само предоставя данни в помощ на работещите в сферата на правосъдието. То също така постепенно ще предоставя достъп до съдебни данни, подходящи за обучение на системи с ИИ, като по този начин ще подпомага дружествата в областта на правните технологии при разработването на иновативни инструменти с ИИ, адаптирани към областта на правосъдието. Част от ключа към добре функциониращите инструменти с ИИ е качеството на данните, с които се захранват моделите. Именно там европейското пространство на правни данни може да помогне на иновациите, т.е. като осигури достъп до подходящо правно съдържание, което може да

⁴⁵ В съответствие с член 3 от [Регламент \(ЕО\) № 593/2008](#) относно приложимото право към договорни задължения (Регламент „Рим I“)

⁴⁶ Компетентността на полския съд ще бъде определена в съответствие с член 7, параграф 1, буква а) от [Регламент \(ЕС\) № 1215/2012](#) (Регламент „Брюксел Ia“).

⁴⁷ Ако информацията не може да бъде намерена, съдията ще бъде принуден да отправи официално искане за информация съгласно член 4 от [Европейската конвенция за обмен на правна информация между държави](#) (1968 г., СЕТS 062), което отнема значително повече време, отколкото ако законодателството и съдебната практика са достъпни онлайн.

⁴⁸ Насоки на СЕРЕJ за публикуване онлайн на съдебни решения ([СЕРЕJ \(2024\)9](#)), 18 ноември 2024 г., стр. 4.

⁴⁹ Европейска стратегия за данните ([COM/2020/66](#)), раздел 5.Г.

бъде свалено, което е висококачествено и с голям обем. Внимателно подбраните данни за правните документи на ЕС, достъпни в EUR-Lex, са в основата на тази работа.

Общите стандарти са от решаващо значение за функционирането на европейското пространство на правни данни и за гарантирането на оперативната съвместимост на правните и съдебните данни, по-специално европейския идентификатор на законодателството (ELI)⁵⁰ и европейския идентификатор за съдебна практика (ECLI)⁵¹. Достъпът до законодателството и съдебната практика изисква всички съответни документи да бъдат правилно идентифицирани, машинночетими и позволяващи търсене онлайн. Поради това е от ключово значение да се гарантира, че ELI и ECLI се приемат възможно най-бързо от всички държави членки⁵². Стандартът ELI вече се използва от 19 държави членки, като седем са приели стандарта от 2024 г. насам. ECLI е приложен частично в 21 държави членки, в повечето случаи само от ограничен брой съдилища. 17 от държавите членки, които са приели стандарта ECLI, са свързани с търсачката за ECLI на европейския портал за електронно правосъдие.

Въпреки че работата по N-Lex и портала за електронно правосъдие и по свързаните с тях търсачки по право и съдебна практика продължава, действията в стратегията „Цифрово правосъдие@2030“ следва в крайна сметка да доведат до леснодостъпни съдебни данни, които могат да се използват повторно и да могат да бъдат търсени, за всички специалисти в областта на правосъдието, физически лица и дружества в областта на правните технологии. Комисията се ангажира с пълното прилагане на ELI и ECLI, като подкрепя държавите членки по различни начини. Финансирането от ЕС по линия на Инструмента за техническа подкрепа и допълнителната техническа помощ по линия на бъдещата МФР биха могли да се използват за прилагане на ELI и ECLI.

В стратегията за съюз на данни⁵³ Комисията обяви, че ще предложи през 2026 г. да се разшири списъкът на наборите от данни с висока стойност⁵⁴, така че да обхване и правните данни, с подобро качество и достъпност. Наборите от данни с висока стойност трябва да бъдат свободно достъпни в машинночетими формати и чрез стандартизиран приложно-програмен интерфейс. Когато е уместно, наборите от данни с висока стойност следва да бъдат достъпни под формата на изтегляне на масиви от данни. Разширяването на списъка с набори от данни с висока стойност ще предостави повече данни на МСП, стартиращите предприятия и разработчиците на ИИ чрез намаляване на пречките пред достъпа до данни.

Действие 6: Комисията и Службата за публикации на ЕС ще подкрепят пълното внедряване на ELI и ECLI. За ECLI да се гарантира, че до 2030 г. на цялата съдебна практика във всички държави членки ще бъде определен ECLI и може лесно да бъде намерена в търсачката на ECLI на европейския портал за електронно правосъдие. Първата стъпка ще бъде да се определи ECLI за всички нови съдебни решения във всички съдилища. Втората ще бъде да се интегрира цялата съществуваща съдебна практика. За ELI да се гарантира, че до 2030 г. на всеки законодателен акт във всички държави членки ще бъде зачислен ELI, който да бъде лесно намерен в търсачката на ELI.

⁵⁰ Какво е [ELI](#)?

⁵¹ Какво е [ECLI](#)?

⁵² Съобщение на Комисията от 2020 г. ([COM/2020/710 final](#)) — „Цифровизация на правосъдието в ЕС. Инструментарий от възможности“ вече подчерта значението на наличието на съдебни данни (раздел 3.4.).

⁵³ COM(2025)835 — Съобщение на Комисията относно стратегията за съюз на данните — отключване на данни за ИИ, стр. 10.

⁵⁴ Член 13 и 14 от Директивата относно отворените данни ([Директива \(ЕС\) 13/1024](#) относно отворените данни и повторното използване на информацията от общественния сектор (преработен текст)).

Действие 7: Комисията и Службата за публикации на ЕС ще подкрепят разработването на приложения на правните технологии, включително инструменти с ИИ за правосъдието, чрез подобряване на наличността и възможността за повторна употреба на правни и съдебни данни (включително съдебна практика и законодателство).

5. Видеоконферентна връзка

Пандемията от COVID-19 принуди големи части от работната сила (включително в съдебната система) да се адаптират към новата ситуация: използването на видеоконферентна връзка се превърна в жизнеспособно решение в много случаи, за да се гарантира непрекъснатост на правосъдието. Въпреки че до 2020 г. видеоконферентните връзки вече бяха регламентирани и използвани в някои случаи на трансгранично сътрудничество на ЕС по гражданскоправни и наказателноправни въпроси⁵⁵, за много други трансгранични процедури липсваше правно основание. Регламентът относно цифровизацията частично запълни този пропуск и сега предоставя правно основание за провеждане на изслушвания чрез видеоконферентна връзка за трансгранични съдебни производства по граждански и търговски дела, както и за процедури за съдебно сътрудничество по наказателни дела.

Съгласно правото на ЕС свидетелите, вещите лица, заподозрените и обвиняемите, както и жертвите на престъпления могат да бъдат разпитвани чрез видеоконферентна връзка, за да се съберат доказателства, ако се намират в друга държава членка⁵⁶. По отношение на жертвите на престъпления Комисията предлага също така в Директивата за правата на жертвите да се включи разпоредба относно използването на видеоконферентна връзка, за да се улесни дистанционното участие в наказателното производство на жертви, които пребивават в чужбина. Това предложение все още е в процес на договаряне. Понастоящем няма общоевропейски правила, уреждащи дистанционното участие на заподозряно лице или обвиняем в съдебни заседания по наказателни производства от друга държава членка за цели, различни от събирането на доказателства. Тази ситуация често води до значителни пътни разходи за заподозряното лице или обвиняемия и може да създаде практически трудности, по-специално за уязвимите лица. Това може също така да доведе до задочно провеждане на съдебни процеси или да наложи използването на принудителни мерки с голяма степен на намеса, като например европейска заповед за арест, за да се гарантира, че заподозряното лице или обвиняемият ще присъства на съдебния процес.

Тези съображения бяха отчетени в последната оценка на изпълнението на Европейската заповед за разследване⁵⁷, в която Комисията се приканва да намери решение на равнището на ЕС, което да позволи участието на обвиняеми в съдебни процеси чрез видеоконферентна връзка от друга държава членка. Комисията се стреми да преодолее този пропуск, за да се даде възможност за дистанционно участие в съдебните заседания по наказателни дела на заподозряно лице или обвиняем от друга държава членка чрез

⁵⁵ По-специално [Директива 2014/41/ЕС](#) относно Европейска заповед за разследване по наказателноправни въпроси, член 10 от Конвенцията за взаимопомощ по наказателноправни въпроси между държавите — членки на ЕС (42000A0712 (01)), [Директива 2012/29/ЕС](#) относно правата на жертвите на престъпления и [Регламент \(ЕО\) № 1206/2001 на Съвета](#) относно сътрудничеството между съдилища на държавите членки при събирането на доказателства по граждански или търговски дела.

⁵⁶ В съответствие с [Директива 2014/41/ЕС](#) от 3 април 2014 г. относно Европейска заповед за разследване по наказателноправни въпроси, Конвенцията на ЕС за взаимопомощ по наказателноправни въпроси (42000A0712 (01)) и [Директива 2012/29/ЕС](#) относно правата на жертвите на престъпления.

⁵⁷ Окончателен доклад във връзка с десетия кръг на взаимни оценки относно изпълнението на европейската заповед за разследване (ЕЗР), [15834/1/24](#), Брюксел, 10 декември 2024 г.

видеоконферентна връзка. Що се отнася до жертвите на престъпления, Комисията ще оцени как следва да се обърне внимание и на дистанционното участие, като вземе предвид резултатите от преговорите по преразглеждането на Директивата за правата на жертвите.

Съществуват някои практически трудности, които трябва да бъдат преодолени, за да се гарантира гладкото протичане на дистанционните изслушвания чрез видеоконферентна връзка. Например държавите членки често използват различни платформи за видеоконферентна връзка, което само по себе си не е проблем, но може да се превърне в пречка при провеждането на трансгранично изслушване от разстояние, тъй като различните софтуерни и хардуерни решения невинаги са оперативно съвместими. Това е важно, когато се организира видеоконферентна връзка между два съдебни органа в различни държави членки, например за събиране на доказателства по граждански дела⁵⁸ и по време на изслушвания по наказателни дела.

Въпреки че вече съществуват решения на този проблем с оперативната съвместимост, като например добавки, приставки и приложения на трети страни, тези решения често правят връзката нестабилна и поражда опасения относно защитата на данните и неприкосновеността на личния живот. Понастоящем не съществува общоевропейско решение за видеоконферентна връзка за трансгранични съдебни производства. Всяка държава членка използва готови продукти или инструменти, които сама е разработила. Това може да е достатъчно подходящо за изслушвания на национално равнище, но при трансгранични изслушвания липсата на оперативна съвместимост прави провеждането на дистанционни изслушвания трудно, ако не и невъзможно. Поради това би било необходимо да се потърси решение за справяне с трудностите, свързани с оперативната съвместимост. Ето защо Комисията ще анализира различните варианти за преодоляване на пречките пред оперативната съвместимост⁵⁹.

Освен това Комисията ще подкрепя държавите членки, като предоставя набор от доброволни общи технически изисквания за видеоконферентните връзки. Тези изисквания ще обхващат например начините на провеждане на видеоконферентна връзка и доразработване на софтуер за видеоконферентна връзка, който вече се използва. Тези изисквания ще бъдат адаптирани за използване в областта на правосъдието и да осигурят стабилна основа за гарантиране на добро аудио-визуално качество в реално време за сигурна и поверителна видеоконферентна връзка по време на съдебните производства. Например държавите членки биха могли да използват тези изисквания, когато провеждат процедури за възлагане на обществени поръчки или за доразработване, и да спестят от разходите си за самостоятелно изготвяне на подобни изисквания. Тези доброволни технически изисквания имат за цел да улеснят оперативната съвместимост. Те ще бъдат достъпни чрез портала „Оперативно съвместима Европа“.

Действие 8: Комисията ще препоръча доброволни, общи за целия ЕС технически изисквания за видеоконферентните връзки до края на 2027 г.

Действие 9: В контекста на прегледа на Директивата за европейската заповед за разследване Комисията ще се стреми да даде възможност за дистанционно участие в съдебните заседания на заподозрени лица или обвиняеми от друга държава членка чрез

⁵⁸ Съгласно [Регламент \(ЕС\) 2020/1783](#) относно сътрудничеството между съдилища на държавите членки при събирането на доказателства по граждански или търговски дела (събиране на доказателства) (преработен текст).

⁵⁹ Решенията във връзка със стратегията за разработване и възлагане на обществени поръчки за ИТ ще подлежат на предварително одобрение от страна на Съвета по информационни технологии и киберсигурност на Европейската комисия.

видеоконферентна връзка, включително необходимите процесуални гаранции. Комисията също така ще оцени съответната необходимост от включване на правила за улесняване на дистанционното участие на жертвите на престъпления, както и необходимите гаранции, като вземе предвид резултата от преговорите за преразглеждане на Директивата относно правата на жертвите.

Действие 10: До края на 2027 г. Комисията ще проучи осъществимостта и ще оцени разходите и ползите от различните варианти за преодоляване на проблемите с оперативната съвместимост при трансграничните видеоконферентни връзки в съдебните производства.

6. Финансиране

Цифровизацията на националните правосъдни системи е инвестиция, която има за цел постигането на по-ефективно правосъдие. Тези инвестиции постепенно ще бъдат компенсирани и в крайна сметка ще спестят ресурси. Например въвеждането на видеоконферентни връзки в съдебните зали в Чехия беше успешно. През 2024 г. са проведени приблизително 12 300 изслушвания чрез видеоконферентна връзка. Въвеждането на оборудване и свързан с него софтуер в съдебните зали струва приблизително 8 милиона евро с подкрепа чрез финансиране от ЕС по линия на Механизма за възстановяване и устойчивост⁶⁰. Видеоконферентните връзки спестяват на чешките съдебни органи над 2,2 милиона евро годишно под формата на разходи за транспорт и охрана, обезщетение на свидетели и възстановяване на пътни разноски за свидетели, като тези икономии ще продължат⁶¹.

Инвестициите в цифровизацията също ще допринесат за повишаване на производителността. В крайна сметка тези инвестиции имат за цел да повишат ефективността на националните правосъдни системи, което ще окаже положително въздействие върху икономическия растеж. Някои части от тази стратегия „Цифрово правосъдие@2030“, например насърчаването на повторното използване на ИТ инструменти, ще доведат до икономии за националните бюджети, като същевременно ще подобрят оперативната съвместимост между националните правосъдни системи.

С оглед на тези съображения Съветът прикани Комисията да насърчава подходящо финансиране за разработването и използването на ИИ в правосъдието⁶². В стратегията за електронното правосъдие на Съвета за периода 2024—2028 г.⁶³ се подчертава, че държавите членки следва да могат да търсят финансиране чрез различните финансови инструменти, включени в МФР. Поради това достъпът до финансиране следва да бъде улеснен на равнището на ЕС.

ЕС вече подкрепя държавите членки в усилията им за повишаване на ефикасността на съдебните им системи чрез няколко инструмента за финансиране, които преследват различни цели:

⁶⁰ Регламент (ЕС) 2021/241 за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост.

⁶¹ Изказване на г-н Přemysl Sezemský, директор на отдел „Електронно правосъдие“ в Министерството на правосъдието на Чешката република, официален протокол от експертната среща по време на полското председателство на Съвета на Европейския съюз във Варшава — Нови предизвикателства пред развитието на ИИ и електронната комуникация в областта на правосъдието (19—20 май 2025 г.), стр. 15—16.

⁶² Заключение на Съвета от декември 2024 г. относно използването на изкуствен интелект в областта на правосъдието (16593/24), т. 22.

⁶³ Стратегия на Съвета за електронно правосъдие за периода 2024—2028 г. (C/2025/437), т. 24.

- Програма „Правосъдие“ подкрепя разработването на трансгранични проекти за цифровизация, но разполага с ограничен бюджет. Понастоящем тя поставя специален акцент върху подпомагането на държавите членки при прилагането на Регламента относно цифровизацията⁶⁴.
- Механизмът за възстановяване и устойчивост подкрепя реформите и инвестициите, предприети от държавите членки, за да направят техните икономики и общества по-устойчиви, издръжливи и по-добре подготвени за предизвикателствата и възможностите на екологичния и цифровия преход. Няколко мерки, съдържащи се в плановете за възстановяване и устойчивост, имат за цел постигане на напредък в цифровизацията на правосъдните системи на държавите членки. Около половината от държавите членки⁶⁵ са включили такива реформи и инвестиции в своите плановете за възстановяване и устойчивост. Проектите включват например видеоконферентна връзка, въвеждане на цифрови аудиозаписи на производства, подобряване на управлението на делата, цифровизиране на гражданските и наказателните производства.
- Програмата „Цифрова Европа“ подкрепя работата на Комисията по цифровизацията на трансграничното съдебно сътрудничество в ЕС, особено в контекста на Регламента относно цифровизацията. Тя също така подкрепя внедряването на ELI в държавите членки. Тя се използва за предоставяне на експертни консултации и семинари, както и за подпомагане на присъединяването на държавите членки към базираното на ELI търсене в N-Lex.
- Инструментът за техническа подкрепа подпомага държавите членки, като предоставя специализиран технически експертен опит. Той може да се използва за подкрепа на проекти, свързани с цифровизацията на националните правосъдни системи, като например публикуване на съдебна практика, по-нататъшно използване на ECLI, автоматизирано обработване с помощта на ИИ и видеоконферентна връзка. Важно ограничение обаче е, че той не може да се използва за финансиране на действителната работа по разработване на ИТ, нито за закупуване на софтуер и хардуер⁶⁶. Проектите по линия на Инструмента за техническа подкрепа следва да осигуряват ясна добавена стойност от ЕС, като дават възможност за повторно използване на резултатите, постигнати в други държави членки.

В рамките на следващата МФР⁶⁷ целта е бюджетът на ЕС да стане по-опростен и по-гъвкав. Това би позволило финансирането да бъде адаптирано към променящите се приоритети и новите технологични развития. Комисията предложи амбициозен, съобразен с политиките бюджет за периода 2028—2034 г. Изправен пред недостатъчен и неравномерен напредък по отношение на цифровата трансформация на ЕС⁶⁸, бюджетът

⁶⁴ Работната програма на програма „Правосъдие“ за периода 2023—2025 г., стр. 23, както и бъдещата работна програма на програма „Правосъдие“ за периода 2026—2027 г.

⁶⁵ BE, BG, CY, CZ, EL, ES, HR, HU, IT, MT, NL, PT, RO, SI, SK.

⁶⁶ Както се подчертава в заключенията на Европейската комисия и полското председателство в официалния протокол от експертната среща по време на полското председателство на Съвета на Европейския съюз във Варшава — Нови предизвикателства пред развитието на ИИ и електронната комуникация в областта на правосъдието (19—20 май 2025 г.), стр. 39.

⁶⁷ [COM \(2025\) 570 final](#) — съобщение на Комисията относно динамичен бюджет на ЕС за приоритетите на бъдещето — Многогодишната финансова рамка за периода 2028—2034 г., стр. 2.

⁶⁸ [COM\(2025\) 565 final](#) — Предложение за Регламент за създаване на Европейски фонд за икономическо, социално и териториално сближаване, за селското стопанство и селските райони, за морското дело и рибарството и за просперитета и сигурността за периода 2028—2034 г., съображение 7.

ще осигури подкрепа за цифровизацията на правосъдните системи на национално равнище и на равнището на ЕС въз основа на два стълба:

- i. Цифровизираните правосъдни системи са по-ефективни и устойчиви, така че държавите членки биха могли да използват своите национални и регионални планове за партньорство⁶⁹ за финансиране на цифровизацията на националните правосъдни системи. Средствата биха могли да се използват и за постигане на целите, определени в политическата програма „Цифрово десетилетие“, която има за цел да направи всички ключови обществени услуги достъпни онлайн до 2030 г.⁷⁰ В сравнение с настоящите инструменти за финансиране планове за национално и регионално партньорство ще намалят административната тежест за националните и регионалните съдебни органи⁷¹. Националните цели за цифровизиране на националните правосъдни системи биха могли да се основават на събирането на данни в действие 1.
- ii. Предложението за нова програма „Правосъдие“ има за цел да допринесе за развитието на ефикасно, приобщаващо и устойчиво европейско пространство на правосъдие и ще подкрепи цифровизацията на правосъдието на равнището на ЕС⁷². Засиленият му акцент върху цифровизацията в рамките на неговите общи и конкретни цели⁷³ има за цел да гарантира по-стратегически и последователен подход към всички въпроси и предизвикателства, свързани с цифровизацията на правосъдните системи. Предлага се значително увеличение на бюджета. Предложената програма ще продължи да подкрепя поддръжката на съществуващите ИТ инструменти или платформи и създаването на нови, необходими за съдебното сътрудничество,⁷⁴ включително подпомагане на държавите членки при въвеждането на актове за изпълнение съгласно Регламента относно цифровизацията.

Действие 11: Комисията предлага да продължи финансирането на проекти и действия на равнище ЕС и държави членки в рамките на следващата МФР чрез предложената програма „Правосъдие“.

Действие 12: Комисията има за цел да подкрепи цифровизацията на националните правосъдни системи в рамките на следващата МФР чрез предложените национални и регионални планове за партньорство.

⁶⁹ [COM \(2025\) 565 final](#) — Предложение за Регламент за създаване на Европейски фонд за икономическо, социално и териториално сближаване, за селското стопанство и селските райони, за морското дело и рибарството и за просперитета и сигурността за периода 2028—2034 г., съображение 20 и член 3.1, буква д), подточки ii) и iii).

⁷⁰ [COM\(2025\) 565 final](#) — Предложение за Регламент за създаване на Европейски фонд за икономическо, социално и териториално сближаване, за селското стопанство и селските райони, за морското дело и рибарството и за просперитета и сигурността за периода 2028—2034 г., съображение 3.1., буква а), подточка iv).

⁷¹ [COM \(2025\) 570 final](#) — Съобщение на Комисията относно динамичен бюджет на ЕС за приоритетите на бъдещето — Многогодишната финансова рамка за периода 2028—2034 г., стр. 24.

⁷² [COM \(2025\) 570 final](#) — Съобщение на Комисията относно динамичен бюджет на ЕС за приоритетите на бъдещето — Многогодишната финансова рамка за периода 2028—2034 г., стр. 18.

⁷³ [COM\(2025\)463 final](#) – Предложение за регламент за създаване на програма „Правосъдие“ за периода 2028—2034 г., обяснителен меморандум, стр. 10, съображения 2 и 18, член 3.

⁷⁴ [COM\(2025\)463 final](#) – Предложение за регламент за създаване на програма „Правосъдие“ за периода 2028—2034 г., обяснителен меморандум, съображение 10.

7. По-нататъшна цифровизация на трансграничните производства по граждански и търговски дела

Дори след пълното прилагане на Регламента относно цифровизацията все още няма да бъде възможно да се извършват трансгранични съдебни процедури изцяло чрез цифрови средства, например съдебно дело от началото до края. В Регламента относно цифровизацията не се предвижда цифровизация на съобщенията за всички процесуални стъпки във всички трансгранични съдебни процедури или за започване на всички видове съдебни производства. Например, когато е установена международната компетентност на съда,⁷⁵ страните по производството могат да комуникират по електронен път с този съд в определени случаи,⁷⁶ но няма да могат да поискат дистанционно изслушване или да представят писмени доказателства чрез европейската точка за електронен достъп. Освен това няма да бъде възможно дадено предприятие да събере по цифров път оспорван дълг от друго предприятие в съда, ако стойността на иска надвишава 5 000 EUR, тъй като европейската точка за електронен достъп не може да се използва за тази цел и съществуващите национални информационни системи може да не предоставят достъп на чуждестранни лица.

Предоставянето на достъп до цифрови инструменти на физическите лица и дружествата за предявяване на искове или за наблюдение и предприемане на съдебни производства до постановяването на решението би повишило ефективността на правосъдието. Това също така ще спести време и средства за предприятията и физическите лица в трансгранични съдебни производства в областта на гражданското и търговското право.

Инструментът за пълна цифровизация на трансграничните съдебни процедури би могъл да бъде разширяване на европейската точка за електронен достъп, така че да обхване всички граждански и търговски дела с трансгранично значение. Европейската точка за електронен достъп ще започне да функционира от 2028 г. и би могла да се превърне в единна точка за достъп, в която физическите лица и предприятията биха могли да инициират трансгранични граждански производства и да участват в тях. Работата по подготовката на цялостната оценка на Комисията на Регламента относно цифровизацията⁷⁷ ще бъде възможност за оценка на функционирането на европейската точка за електронен достъп и на напредъка, постигнат по отношение на цифровизацията на правосъдните системи в държавите членки, както и за установяване на евентуални пропуски и слабости.

През следващите години, като подготовка за оценката, Комисията възнамерява да извърши проучване, в което да анализира последиците от по-нататъшната цифровизация на трансграничните производства по граждански и търговски дела. Този анализ би могъл да бъде включен в оценката, както и в съвместно обсъждане относно бъдещето на съдебните производства по граждански и търговски дела заедно с държавите членки, Европейския парламент и заинтересованите страни от правосъдната общност.

Портфейлът за цифрова самоличност, създаден съгласно рамката за европейска цифрова самоличност⁷⁸, следва да улеснява онлайн достъпа до съдебни производства. Те ще предоставят на всеки гражданин на ЕС или на лице, пребиваващо в ЕС, електронна самоличност, която ще му позволи да се идентифицира сигурно и да подписва

⁷⁵ Съгласно [Регламент \(ЕС\) № 1215/2012](#) относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (преработен текст).

⁷⁶ Например при производства за признаване, декларация за изпълняемост или отказ за признаване или за подаване по електронен път на удостоверения съгласно [Регламент \(ЕС\) № 1215/2012](#).

⁷⁷ Предстои публикация до 2033 г.

⁷⁸ [Регламент \(ЕС\) 2024/1183](#) по отношение на създаването на европейска рамка за цифрова самоличност.

електронни документи с квалифициран електронен подпис. Освен това европейските портфейли за цифрова самоличност следва да се използват за обмен на електронни документи. Въз основа на рамката за европейска цифрова самоличност тези европейски бизнес портфейли ще създадат цифрова самоличност за икономическите оператори и публичните органи, която ще позволи тяхната идентификация и удостоверяване на автентичността, получаването и съхранението на официални уведомления и споделянето на проверени идентификационни данни.

Действие 13: До края на 2028 г. Комисията ще анализира последиците от евентуалната по-нататъшна цифровизация на трансграничните производства по граждански и търговски дела извън обхвата на Регламента относно цифровизацията.

Действие 14: Комисията ще разработи европейската точка за електронен достъп, така че тя да може да бъде разширена по-късно, за да обхване всички дела в областта на гражданското и търговското право с трансгранично значение.

8. Заключение

Действията в стратегията „Цифрово правосъдие@2030“ са насочени към създаване на условия за засилване на процеса за постигане на цифрово правосъдие в ЕС до 2030 г. Важно е също така да се помисли за периода след 2030 г., тъй като следващата МФР има за цел да определи курса за възможностите за финансиране, необходими за цифровизиране на националните правосъдни системи. В средносрочен и дългосрочен план действията и фондовете следва да подкрепят държавите членки, като им предоставят инструменти и инфраструктура за цифровизиране на техните национални правосъдни системи, което ще им позволи да се възползват от предимствата на по-ефективни правосъдни системи, включително ползата от стимулирането на икономическия растеж.

Тези действия ще се осъществяват в непрекъснат диалог и жизненоважно сътрудничество с държавите членки и, когато е необходимо, с други заинтересовани страни в съответните форуми. Това сътрудничество ще бъде от ключово значение. Стратегията „Цифрово правосъдие@2030“ се съсредоточава почти изключително върху незаконодателни действия, които могат да бъдат успешни само ако е налице устойчиво сътрудничество между държавите членки и Комисията. Успехът на тази стратегия зависи от доброволното, активно и непрекъснато участие на държавите членки.

С широкомащабната цифровизация вече няма да е от значение къде живеят потребителите, тъй като всички държави членки ще имат цифрова правосъдна система, а достъпът до правосъдие чрез цифрови инструменти ще бъде всеобщ. Всяка държава членка следва да има за цел да разполага с единна входна точка, която свързва всички съдилища. Това следва да даде възможност на всеки да се свърже със съдилищата, да участва в съдебни заседания и да образува и води съдебни производства от всяко място и по всяко време, като по този начин се намаляват разходите за правосъдие.

В резултат на стратегията „Цифрово правосъдие@2030“ държавите членки ще могат да се учат и да се възползват от опита, натрупан от други държави, които разработват и използват цифрови инструменти и инфраструктура. Вместо всяка държава членка да разработва поотделно ИТ инструменти, които да се използват в нейната правосъдна система, тя ще може да избира инструменти, които вече са се доказали като стойностни, при изпълнението на задачи, които са общи за всички правосъдни системи.

Използването на инструменти с ИИ в правосъдните системи следва да се насърчава, за да се постигне повишаване на ефективността, като се спомогне за намаляване на броя на

неприключените дела в съдилищата и за облекчаване на ограничените бюджети на националните правосъдни системи.

До 2030 г. следва да има лесен онлайн достъп за всички специалисти в областта на правосъдието до цялото законодателство и съдебна практика. Дружествата в областта на правните технологии следва също така да имат лесен достъп до достатъчно съдебни данни, което е от решаващо значение за разработването и обучението на инструменти с ИИ, адаптирани за използване в правосъдните системи.

Наблюдението на успеха на стратегията „Цифрово правосъдие@2030“ ще се осъществява главно чрез годишното информационно табло на ЕС в областта на правосъдието, в което има специална глава относно цифровизацията на националните правосъдни системи.